

I N F O R M A C I J A

O POSREDOVANJU U ZAPOSŁJAVANJU I SOCIJALNOJ SIGURNOSTI

NEZAPOSLENIH OSOBA

NA PODRUČJU OPĆINE TEŠANJ ZA 2016. GODINU

mart, 2017. godina

U V O D

U 2016. godini aktivnosti Biroa za zapošljavanje Tešanj odvijale su se u skladu sa nadležnostima utvrđenim Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba. Pravilnikom o radu Službe i organizacionoj strukturi. Biro Tešanj zajedno sa 11 drugih općinskih biroa u ZE-DO kantonu pripada sektoru za posredovanje u zapošljavanju. Odjeljenje za posredovanje u zapošljavanju nadležno je za koordinaciju rada općinskih biroa kojom se obezbjeđuje jedinstvo nastupa biroa na području kantona i šire, kao i sprovođenje programa aktivne politike zapošljavanja, profesionalne orijentacije, obuke i prekvalifikacije nezaposlenih osoba i njihovo ponovno zapošljavanje na odgovarajućim slobodnim radnim mjestima, te podsticanje za otvaranje novih radnih mjesta. Pored navedenog isto odjeljenje je nadležno za ocjenjivanje tržišta rada u cilju dobijanja podataka i pružanja informacija o kretanju na tržištu rada.

Općinski biro nadležan je da vrši slijedeće poslove:

- Informisanje nezaposlenih osoba o njihovim pravima za slučaj nezaposlenosti.
- Vođenje svih evidencija o nezaposlenim osobama.
- Prikupljanje podataka o nezaposlenim osobama i dostavljanje istih Direkciji.
- Pružanje pomoći poslodavcima i osobama koje traže zaposlenje u pronalaženju posla.
- Dostavljanje izvještaja Direkciji na predviđen način i u predviđenim rokovima.
- Prikupljanje podataka o zaposlenim osobama koje traže promjenu zaposlenja.
- Dostavljanje podataka o kojima se vode evidencije na zahtjev Direkcije.
- Dostavljanje Direkciji periodičnog izvještaja o radu.
- Sudjelovanje u profesionalnoj orijentaciji nezaposlenih i drugih osoba.
- Prikupljanje zahtjeva i pomaganje nezaposlenim osobama u kompletiranju dokumentacije za ostvarivanje prava po osnovu materijalne i socijalne sigurnosti itd.

Nezaposlenost – zaposlenost

Sve aktivnosti uposlenih u birou Tešanj u 2016. godini uglavnom bile su usmjerene na provođenje mjera kojima se pospješuju i unapređuju uslovi za posredovanje u zapošljavanju. Posredovanje u zapošljavanju obuhvaća sve radnje i mjere poduzete u skladu sa zakonom u svrhu povezivanja nezaposlene osobe koja traži zaposlenje kao i zaposlene osobe koja traži promjenu u zaposlenju, s poslodavcem kojem je potreban zaposlenik radi zasnivanja radnog odnosa, odnosno sklapanja ugovora o radu ili radnog angažovanja.

Biro je kroz različite aktivnosti, mjere i postupke izvršio posredovanja u zapošljavanju nezaposlenih osoba iznad nivoa prethodne godine.

Obzirom da poslodavci nisu obavezni prijaviti birou za zapošljavanje prijem novih radnika sa kojim su zasnovali radni odnos, to predstavlja problem sa kojim se biro svakodnevno susreće prilikom evidentiranja nezaposlenih, a naročito u postupku uvođenja nezaposlenih u određena prava koja im pripadaju po osnovu nezaposlenosti, npr. zdravstveno osiguranje i dr.

Zbog navedenog, aktivnosti savjetodavaca su bile usmjerene na obiliske i druge neposredne kontakte sa poslodavcima radi razmjene podatka i informacija, a koje su bile u funkciji efikasnijeg posredovanja. Biro je u protekloj godini ostvario dobru saradnju sa poslodavcima, kako putem prethodno navedenih aktivnosti, tako i putem saradnje sa Udruženjem privrednika Jelah-Tešanj.

Recesija i globalna ekonomska kriza pogoršale su stanje na tržištu rada i perspektive zapošljavanja u mnogim zemljama, pa tako i u Bosni i Hercegovini. Pored aktivnosti koje su se provodile u birou za zapošljavanje Tešanj na stvaranju uslova za nova zapošljavanja i dalje se zadržala visoka stopa nezaposlenosti.

Prosječna stopa nezaposlenosti u ZE-DO kantonu gdje je registrirano sa 31.12.2016. godine 66.202 nezaposlene osobe, što je za 3.088 ili 4,6% manje u odnosu na isti period prošle godine kada je na evidenciji Službe bilo 69.290.

Stopa nezaposlenosti na području općine Tešanj u 2016. godini iznosila je **38, 00%**. Iako je znatno smanjena, ipak je ovo još uvijek visoka stopa nezaposlenosti, a u sklopu redovnih aktivnosti i radnih zadataka u protekloj godini smo učinili dodatne napore na njenom smanjivanju i dovođenju u realne okvire tako što smo se posvetili ozbiljnoj, odnosno dosljednoj primjeni Zakona o zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba i Pravilnika o evidencijama u oblasti zapošljavanja.

Na evidenciji biroa za zapošljavanje Tešanj u poslednjih nekoliko godina broj nezaposlenih je iznosio :

- 31 decembar 2012 godine8.164 n/o.
- 31 decembar 2013 godine8.160 n/o.
- 31 decembar 2014 godine7.861 n/o.
- 31 decembar 2015 godine7.478 n/o.
- 31 decembar 2016 godine6.995 n/o.

Poseban problem čini struktura nezaposlenih osoba gdje prevladavaju teško upošljive osobe, kao što su : dugoročno nezaposleni, osobe sa invaliditetom, žene, osobe bez kvalifikacija, osobe bez radnog iskustva i potrebnih vještina u struci.

U općini Tešanj prema raspoloživim podacima Zavoda za statistiku sa krajem 2016. godine je bilo uposleno 11.434 radnika, što je u odnosu na 2015. godinu kada je broj zaposlenih bio 10.885 povećanje za 549 novo uposlena radnika.

Prema iskazanim podacima zaposlenost se u 2016. godini povećala. Rast zaposlenosti je ostvaren u kožarsko-tekstilnoj industriji, drvno-metalskoj industriji i uslužnim djelatnostima. Iz dostavljenih potreba preduzeća i drugih subjekata u 2016. godini biro za zapošljavanje je ostvario kontakt sa 917 poslodavca na području općine i BiH, i tom prilikom posredovao za **3010** lica kod zasnivanja radnog odnosa. Iako iskazana zaposlenost ima tendenciju rasta u odnosu na prethodne godine mišljenja smo da bi ona mogla imati trend povećanja ako bi se prevazišli problemi koji prate privredne subjekte već dugi niz godina, a ogledaju se u kašnjenju uplata doprinosa, što dalje uzrokuje kašnjenje uplate doprinosa na plaće. Ovaj problem je evidentan kod većeg broja privrednih subjekata koji su poslovali u 2016. godini.

Već smo opisali aktivnosti biroa za zapošljavanje, i pored istih se vodi čitav niz evidencija o nezaposlenim osobama koje u svakom trenutku mogu dati stvarnu sliku stanja u oblasti rada i zapošljavanja na području općine Tešanj zavisno od statističkih obilježja.

Zavisno od vrste statistički podataka kad je u pitanju kretanje nezaposlenosti na području općine informacija se dostavlja Načelniku općine, SZZZE- DO kantona i FZZZ BiH.

Ekonomska kretanja uslovljavaju stanje u oblasti kao što je nezaposlenost, koja je kako je već poznato u BiH veoma visoka. U ovako visokoj stopi nezaposlenosti poseban problem predstavljaju n/o u starosnoj dobi do 30 godina koji čine trećinu nezaposlenih što je ključni faktor za socijalnu i ekonomsku stabilnost. Mladi se suočavaju sa ozbiljnim preprekama koje im onemogućavaju da se uključe na tržište rada a prvenstveno kroz nemogućnost ostvarivanja radnog iskustva. Ovaj problem je evidentan posebno kod osoba sa srednjom stručnom spremom, te na taj način umanjuje njihovu konkurentnost na tržištu rada.

Dotadni problem predstavlja što veliki broj n/o radi na crno, a značajan dio uposlenih na takav način čine mladi, koji su tako prisiljeni da rade poslove za koje nisu školovani, i radeći na taj način gube i onako slabo stečeno znanje koje su stekli školovanjem.

Iz prikazane tabele 2. se mogu vidjeti podaci i činjenice koji pružaju stvarnu sliku stanja u oblasti rada i zapošljavanja na području općine Tešanj u posljednjih pet godina.

Tabela 2.

Red. broj	Godine	POSREDOVANJE U ZAPOSŁJAVANJU						SOCIJALNA SIGURNOST NEZAPOSLENIH		
		Nezaposlena lica	Novoprijavljena nezaposlena lica	Brisana lica sa evidencije	Zaposlena lica sa evidencije	Podnijeti zahtjevi stranaca za radne	Izdane radne dozvole stancima	Broj korisnika prava na PIO	Korisnici novčane naknade	Korisnici zdravstvene zaštite
1	2012	8164	2418	2050	1429	11	10	16	807	5806
2	2013	8160	2303	2204	1936	13	12	17	736	6014
3	2014	7861	2623	2937	2162	14	13	34	750	5805
4	2015	7478	3203	3433	2610	12	9	14	1020	5668
5	2016	6995	3205	3702	3010	12	12	5	966	5329

Analizirajući podatke iskazane u pojedinim rubrikama unutar tabele može se vidjeti da je ostvarena pozitivna promjena kad su u pitanju evidencije o broju n/o evidentiranih u birou Tešanj u periodu 2015. i 2016. godine. Pored smanjenja broja nezaposlenih još uvijek postoji niz uzroka nezaposlenosti, a oni se uglavnom odnose na dugoročnu i tešku političku, socijalnu i ekonomsku krizu, kao i posljedicu recesije, korupcije što je negativno uticalo na tržište rada i ulaganje domaćih i stranih investitora. Proces integracije BiH u EU dodatno stvara konkurentski pritisak na tržište rada. Transformacija koja proizilazi iz tog procesa utiče na preraspodjelu radne snage unutar privrednog sektora kao i usklađivanje kvalifikacija za različita postojeća i nova zanimanja na tržištu rada. Na ovaj način dolazi do zatvaranja nekih radnih mjesta a otvaranja novih za koja su potrebna određena znanja i vještine.

Naš obrazovni sistem je nefunkcionalan i bez kvalitetnih uslova za obavljanje praktične obuke, što znači da nije u mogućnosti da adekvatno i kvalitetno odgovori pripremi radne snage za potrebe privrede. Ovakav način u pristupu pripreme radne snage ogleda se u

nemogućnosti sticanja potrebnog radnog iskustva koji je jedan od najvećih problema poslodavaca kod upošljavanja nove radne snage. Trenutni obrazovni sistem je usmjeren na stvaranju viška radne snage koja nije potrebna tržištu rada o čemu bi u budućnosti trebalo posebno voditi računa.

Pored navedenog prisutan je niz drugih razloga koji utiču na nezaposlenost, kao što su:

- Izlazak iz procesa obrazovanja znatnog broja lica,
- neusklađenost tržišta rada sa obrazovanjem,
- nedovoljna ulaganja za otvaranje novih radnih mjesta,
- odustajanje od traženja zaposlenja,
- promjena mjesta prebivališta,
- nezainteresiranost/pasivnost za zasnivanje radnog odnosa,
- fiskalna rasterećenja privrednih subjekata prilikom zapošljavanja mladih,
- nedovoljna aktivnost u svim djelatnostima privrede, a posebno u radno intenzivnim djelatnostima.

Pored pomenutog problema rada na crno poseban problem predstavlja potreba reforme u oblasti tržišta rada, a time i prilagođavanje tržišnim uslovima privređivanja.

Primjetan je porast nezaposlenosti kod učenika koji su završili školovanje, kao i kod n/o sa VSS. Ostala struktura evidentiranih nezaposlenih u općini Tešanj u toku 2016. godine nema ozbiljnijih promjena u odnosu na raniji period.

Dužina čekanja na posao u prosjeku je preko tri godine, a za nezaposlene osobe starosne dobi od trideset pet godina do pedeset pet godina je duže od pet godina. Dužina čekanja i već pomenuta neusklađenost tržišta rada sa obrazovanjem na području općine pred Službu za zapošljavanje, odnosno biro Tešanj stavlja obavezu prekvalifikacije pojedinih kategorija nezaposlenih lica kako bi se zadovoljile potrebe tržišta rada.

TRA je kroz Centar za obrazovanje odraslih u toku 2016. godine 30 osoba osposobila za različita zanimanja za koje je iskazala interes privreda sa područja općine Tešanj tako da je većina polaznika i zasnovala radni odnos.

Već smo ranije opisali problem neusklađenosti obrazovnog sistema. Jedina šansa za suficitarna zanimanja n/o sa evidencije nezaposlenih je korištenje usluga Centra za osposobljavanje radi bržeg zapošljavanja.

U ukupnom broju nezaposlenih najveći broj nezaposlenih otpada na osobe koje prvi put traže zaposlenje.

Kvalifikaciona struktura nezaposlenih osoba sa 31.12.2016. godine iskazana po stručnoj spremi.

Tabela 3.

N/O kvalifikaciona struktura Biro Tešanj		Ukup no	VSS -2 Mag istri, dr.	VSS	VŠS	SSS	NS S	VK V	KV	PK	NK
2014	Svega	7861	19	265	33	1308	14	61	3240	348	2573
	žena	3465	10	192	16	806	12	7	1204	70	1146
2015	Svega	7478	12	278	26	1368	10	52	3003	304	2425
	žena	3361	7	202	14	821	10	6	1136	67	1098
2016	Svega	6995	24	278	24	1267	7	43	2776	289	2287
	žena	3337	16	207	11	820	6	5	1125	63	1084

Stanje nezaposlenih osoba u birou za zapošljavanje Tešanj po godinama starosti u zadnjih pet godina :

Tabela 4.

Godine starosti		NK	PK	KV	VK V	NSS	SSS	VŠS	VSS 1	VSS 2	Ukupno
2012	15-18	46	1	186	0	0	18	0	0	0	251
2013		49	0	214	0	0	16	0	0	0	279
2014		40	0	190	0	0	27	0	0	0	257
2015		25	0	135	0	0	28	0	0	0	188
2016		15	0	92	0	0	5	0	0	0	0
2012	19-20	30	0	304	0	0	204	0	0	0	538
2013		36	0	271	0	0	211	0	0	0	518
2014		31	0	279	0	0	303	0	0	0	613
2015		33	0	257	0	0	306	0	0	0	596
2016		34	0	210	0	0	256	0	0	0	0
2012	21-24	86	0	504	1	0	238	0	73	0	902
2013		71	2	451	0	0	245	0	80	5	854
2014		66	1	429	0	0	227	0	74	1	798
2015		67	0	382	0	0	281	0	65	2	797
2016		48	1	323	0	0	266	0	70	6	6
2012	24-27	70	3	361	0	0	125	4	91	6	660
2013		71	1	331	0	0	113	2	91	9	618
2014		61	1	276	0	1	101	1	97	12	550
2015		50	0	265	0	1	115	0	103	8	542
2016		44	0	242	0	0	102	0	86	5	5
2012	28-30	119	6	330	2	0	95	8	27	1	588

2013		104	7	300	3	0	102	6	52	1	575
2014		84	4	314	4	0	91	4	47	5	553
2015		77	2	256	0	0	77	3	62	2	479
2016		71	1	242	0	0	82	1	57	9	463
2012	31-35	329	26	457	2	4	126	8	14	0	966
2013		285	12	452	1	2	132	10	21	0	915
2014		246	5	416	1	0	133	10	27	1	839
2015		207	415	3	0	127	6	0	28	0	789
2016		187	4	405	1	0	123	8	41	3	772
2012	36-40	488	33	375	1	4	75	2	2	0	980
2013		466	38	367	1	7	72	2	6	0	959
2014		452	26	354	1	6	74	4	9	0	926
2015		406	28	324	1	3	87	3	9	0	861
2016		330	18	308	0	3	89	3	0	12	763
2012	41-45	434	39	358	3	1	105	2	2	0	944
2013		434	31	373	2	2	92	2	0	0	936
2014		426	32	350	2	1	77	3	2	0	893
2015		427	28	340	0	2	64	3	2	0	866
2016		430	28	291	0	1	66	1	3	0	820
2012	46-50	413	59	227	10	1	165	3	2	0	880
2013		419	51	254	12	0	164	3	4	0	907
2015		385	54	272	5	1	142	1	0	0	860
2016		360	54	270	1	2	107	0	1	0	795
2012		51-55	362	93	174	25	1	50	3	1	0
2013	384		92	183	18	5	77	4	1	0	764
2014	365		82	177	17	4	93	5	0	0	743
2015	381		63	169	18	3	115	4	1	0	754
2016	389		57	186	15	1	137	5	1	1	792
2012	55-60	272	103	128	25	1	14	6	1	0	550
2013		276	112	154	29	1	12	6	1	0	591
2014		270	100	142	23	0	17	2	6	0	560
2015		258	83	145	18	0	21	2	6	0	533
2016		269	83	150	18	0	27	3	2	0	552
2012	61-65	125	32	30	7	0	1	0	1	0	196
2013		145	42	41	10	1	4	1	0	0	244
2014		124	39	48	6	1	6	3	1	0	228
2015		109	43	43	7	0	5	4	2	0	213
2016		110	43	57	8	0	7	3	5	0	233

Napomena: Najbrojnija zanimanja evidentirana u birou Tešanj u protekloj 2016. godini se dostavljaju u prilogu informacije.

Aktivna politika zapošljavanja u 2016-(APZ)

U 2016. godini rad uposlenika u birou Tešanj pored ostalog je bio usmjeren na unapređenje, jačanje i promociju aktivne politike u zapošljavanju (APZ-a), a u skladu sa Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba.

Mjere aktivne politike zapošljavanja uglavnom su bile usmjerene na :

- poticanje zapošljavanja kod poznatog poslodavca.
- samozapošljavanje,
- obuku, stručno osposobljavanje i usavršavanje, dokvalifikaciju i prekvalifikaciju, kao i
- pripremu nezaposlenih na tržištu rada.

Realizacijom mjera aktivne politike zapošljavanja nastojalo se ostvariti zapošljavanje što većeg broja nezaposlenih na općini Tešanj radi jačanja njihove konkurentnosti na tržištu rada, sprečavanje dugotrajne nezaposlenosti te stvaranje uvjeta za prvo radno iskustvo, što se u konkretnom slučaju i ostvarilo.

Smanjenje broja nezaposlenih svakako je doprineo u najvećem dijelu odnos uposlenika biroa između nezaposlenih osoba, poslodavaca i raspoloživih poticajnih sredstava osiguranih iz različitih fondova. Uz različite programe zapošljavanja i samozapošljavanja biro je posredovao u zapošljavanju i brojnih drugih lica, mimo ovih programa (na osnovu prijave o potrebi za radnicima od strane poslodavca, kao i putem oglasa i konkursa dostavljenih Službi i birou).

U toku 2016. godine nastavljena je realizacija programa iz 2015. godine koja se ogledala u smislu ispunjenja obaveza iz zaključenih ugovora od strane korisnika poticaja što se uglavnom ogledalo u pravdanju i isplati ugovorenih sredstava, po osnovu kojih su poslodavci dužni da najdalje do kraja mjeseca za protekli mjesec Službi putem općinskog biroa dostaviti propisanu dokumentaciju. Na osnovu dostavljene dokumentacije—odnosno izvještaja o ispunjenim uslovima za isplatu, korisniku sredstava refundira ugovoreni iznos za protekli mjesec.

Stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa u 2016. godini

U skladu sa članom 34. Zakon o radu u FBiH („Službene novine FBiH“, br 62/15) propisano je da ako je stručni ispit ili radno iskustvo utvrđeno Zakonom ili Pravilnikom o radu uslov za obavljanje poslova određenog zanimanja, poslodavac može lice koje je završilo školovanje za takvo zanimanje primiti na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa.

Vrijeme stručnog osposobljavanja računa se u pripravnički staž i radno iskustvo utvrđeno kao uvjet za rad u određenom zanimanju može trajati najduže onoliko vremena koliko traje pripravnički staž. Lice na stručnom osposobljavanju ima pravo na zdravstveno osiguranje kako je utvrđeno propisima za nezaposlena lica, a prava po osnovu povrede i profesionalnog oboljenja osigurava poslodavac u skladu sa propisima o penzijsko i invalidskom osiguranju.

U periodu od 01.01.2016. godine do 31.12.2016. godine biro je uputio na stručno osposobljavanje 41 n/o sa VSS, 14 n/o sa SSS i 7 n/o KV zanimanjem.

Projekat „ Kako pokrenuti vlastiti biznis „

JU Služba za zapošljavanje Zeničko dobojskog-kantona izradila je projekat „Kako pokrenuti vlastiti biznis“, koji je Odlukom Upravnog odbora Federalnog zavod za zapošljavanje broj: 01/1-49-6682/16 od 31.08-2016. godine usvojen.

S tim u vezi, dana 20.10.2016. godine zaključen je ugovor o realizaciji Projekta između JU Služba za zapošljavanje ZDK i Planjax- comere. d.o.o. Tešanj.

Projekat je bio namjenjen nezaposlenim osobama koje se nalaze na evidenciji nezaposlenih i njime se želilo prvo educirati, a onda dodatno motivirati nezaposlene osobe, a posebno mlade, da preuzmu sudbinu u svoje ruke, te da pokrenu vlastite biznise.

Cilj projekta je bio obuka polaznika, osoba sa evidencije nezaposlenih o koracima pokretanja vlastitog biznisa, kao izvoru poslovnih ideja, inovacija i kreativnosti, izradi biznis plana, osnivanju preduzeća, kratkoročnom i srednjoročnom finasiranju procesa i vrsti planiranja, marketingu i oglašavanju biznisa, unapređenju prodaje robe i usluga i iskustva domaćih uspješnih poduzetnika.

Ovaj projekt je putem radionica u svim općinama ZE-DO kantona probudio interesovanje kod mladih nezaposlenih osoba što je bio slučaj i u općini Tešanj.

Projekat „Registracija, pokretanje i poslovanje djelatnosti samostalnog poljoprivrednog proizvođača“

Drugi projekt u realizaciji Službe za zapošljavanje ZDK u 2016. godini pod nazivom „Registracija, pokretanje i poslovanje djelatnosti samostalnog poljoprivrednog proizvođača“ je bio namjenjen osobama koje su odnedavno uključene ili su se planirale uključiti u programe samozapošljavanja u oblasti poljoprivrede.

JU Služba za zapošljavanje ZDK sa partnerskom kućom „CRONOS“ d.o.o. Zenica i medijskim kućama, a u saradnji sa općinskim biro-om rada i općinskom službom za privredu odražane su dvodnevne(četverosatne) radionice. Ova edukacija je održana u sali OV Tešanj 7. i 8. 11. 2016.godine gdje je bilo prisutno 31 n/o . Ovdje treba imati u vidu da je osim ovih evidentiranih polaznika koji su dobili certifikate, broj polaznika bio daleko veći jer su neki polaznici bili samo jedan dan ili nekoliko sati na predavanjima te su, zbog svojih radnih ili privatnih obaveza morali napustiti radionice, a dio polaznika se uopće nije upisao u registar polaznika.

Polaznici su naučili kako i gdje registrirati djelatnost samostalnog poljoprivrednog proizvođača, o početnim troškovima i vremenu registracije, uplatama obveznih poreza i doprinosa, o godtovinskom i bezgotovinskom poslovanju, te kako izraditi račun, izvršiti naplatu ili plaćanje, koje su prednosti a koje slabosti registracije obrta i sl. Ove radionice su bile potpuno inovativni pristup u radu Službe a time i biroa gdje su se dodatno educirali brojni korisnici programa samozapošljavanja u oblasti poljoprivrede, kao i dodatno motivirali nove buduće korisnike istih.

Aktivnosti pripreme za zapošljavanje, karijerne /profesionalne orijentacije

Za provođenje ove aktivnosti Služba za zapošljavanje Ze-Do kantona dobija saglasnost Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport. Profesionalno informisanje učenika završnih razreda osnovnih i srednjih škola se ogleda u informisanju učenika o rokovima za prijavu na evidenciju nezaposlenih i pravima po osnovu nezaposlenosti, učenici se upoznaju sa pojmom tržište rada i sl..

Aktivnost profesionalnog informisanja učenika završnih odjeljenja je obaveza biroa, koja proizilazi iz člana 8.stav 4. zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba („Sl.novine FBiH“ , broj 41/01 i 22/05). Za razliku od prethodnih godina, kada smo zajedno sa pedagozima srednjih i osnovnih škola ovu aktivnost provodili na terenu obilaskom škola. U 2016. godini aktivnost profesionalnog informisanja smo proveli na način da smo uzeli učešće u organizovanju „Sajma srednjih škola i fakulteta“, koji je održan u Tešnju. Biro za zapošljavanje je imao svog predstavnika u organizacionom odboru sajma. Također, biro je imao svoj štand sa mogućnošću prezentacije o profesionalnoj orijentaciji i informisanju učenika. Pored ovog načina koji je bio dostupan učenicima osnovnih i srednjih škola, savjetodavci su posjetili i svih 9 osnovnih škola na području općine Tešanj, gdje su zajedno sa pedagozima vršili profesionalno informisanje učenika završnih razreda prije upisa u srednje škole, upoznavši ih pri tom koja su to zanimanja sa kojima se lakše pronalazi posao, kao i sa kojim se teže pronalazi zaposlenje.

Poseba pažnja je posvećena jačanju motivacije kod mladih osoba starosti do 30 godina kroz obuke-edukacije, a u vezi sticanja vještina traženja zaposlenja, što je kod prethodno navedene populacije stvorilo određeno samopouzdanje.

Prelaskom u nove poslovne prostorije stekli su se bolji uvjeti za provođenje karijerne profesionalne orijentacije, što je konkretno značilo za mlade n/o da su dobijali kontinuiranu pomoć od stručnih osoba sa krajnjim ciljem da n/o dobiju zaposlenje. To se prvenstveno odvijalo kroz grupna savjetovanja/radionice i individualna savjetovanja. Grupnim savjetovanjem/radionicama smo imali za cilj da n/o stekne znanja i vještine kako napisati biografiju (CV), popratno pismo, kako se predstaviti poslodavcu i uspješno obaviti intervju, na koji način pratiti i prijavljivati se na oglase za posao, kako napraviti individualan plan zapošljavanja i sl.. U toku 2016. godine održane su 33 radionice (s prethodno navedenim naslovima), sa ukupno 176 polaznika tj. mladih n/o.

Ovo područje aktivnosti obuhvata razmjenu informacija o stanju na tržištu rada, primjeni aktuelnih propisa o zapošljavanju, programima za poticanje, odnosno povećanje mogućnosti zapošljavanja, i podizanje kvaliteta stručnih usluga u posredovanju. Informisanje je podjednako važno za sve subjekte uključene u proces zapošljavanja, što podrazumjeva nezaposlenu osobu. Službu za zapošljavanje i poslodavce. Nastojeći da se zadovolje savremeni aspekti rada, a s druge strane uzimajući u obzir objektivne uslove rada, savjetodavci primjenjuju metodologiju jednodnevnih info i dvodnevnih motivacijskih seminara sa svim zainteresiranim nezaposlenim osobama.

Cilj informativnog seminara jeste upoznati novoprijavljene nezaposlene osobe sa mogućnostima koje nudi služba za zapošljavanje (prava i dužnosti). Također, je akcentat stavljen na važnost ponovnog uključivanja u rad, upoznavanje različitih načina traženja posla, način komunikacije, važnost samopouzdanja itd.

Seminari se uvijek realizuju kao grupni susreti. Grupno informisanje sadrži:

- a) upoznavanje s aktivnostima koje je obavezna provoditi nezaposlena osoba u saradnji sa službom za zapošljavanje;

- b) informiranje o pravima i obavezama propisanim Zakonom, Pravilnikom o evidencijama u oblasti zapošljavanja i drugim propisima kojim se regulira ostvarivanje prava nezaposlenih osoba;
- c) informiranje o kretanju na tržištu rada u BiH i na regionalnom planu.
- d) upoznavanje sa tehnikama i postupcima aktivnog traženja posla.

O vremenu grupnog informiranja, nezaposlene osobe se obavještavaju usmeno prilikom prvog prijavljivanja i redovnog javljanja birou za zapošljavanje i pisanim pozivom.

Materijalna i socijalna sigurnost nezaposlenih

Jedna od osnovnih funkcija Službi za zapošljavanje je ostvarivanja socijalne i materijalne sigurnosti nezaposlenih osoba, a koja je utvrđena zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba („Službene novine FBiH .. . br.41/01,22/05. i 9/08.).

Nezaposlene osobe po prestanku radnog odnosa u skladu sa navedenim Zakonom ostvaruju pravo na: novčanu naknadu, zdravstveno osiguranje i penzijsko-invalidsko osiguranje.

Novčana naknada je jedno od osnovnih prava iz radnog odnosa. Po osnovu podnešenih zahtjeva putem biroa za zapošljavanje Tešanj, pravo na novčanu naknadu je ostvarilo u 2016. godini 966 nezaposlenih osoba.

Zakonom o zdravstvenoj zaštiti u članu 19.tačka 12,13,14. utvrđeno je pod kojim uvjetima nezaposlena osoba, a koja je prijavljena birou za zapošljavanje stiče pravo na zdravstveno osiguranje. Na osnovu navedenih zakonskih propisa pravo na zdravstveno osiguranje u 2016. godini je koristilo 5329 nezaposlenih osoba. Napominjemo da smo u toku prethodne godine vršili potpunu primjenu Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, kao i Pravilnika o evidencijama u oblasti zapošljavanja i pored toga nije došlo do stagnacije odnosno značajnog pada broja nezaposlenih osoba koji koriste zdravstveno osiguranje putem biroa.

Vrlo česta pojava u prethodnim godinama je bila mogućnost interventnog i privremenog odobravanja zdravstvenog osiguranja nezaposlenim osobama koje ovo pravo nisu ostvarile u redovnom postupku, a desili su im se privremeni zdravstveni problemi, ovakva pogodnost je ukinuta jer nije u skladu sa Zakonom.

Ukoliko bi se desilo da već ranije pokrenute aktivnosti u vidu incijativa budu usvojene i da se pristupi izmjenama propisa koji bi doveli do oslobađanja Službi za zapošljavanje od tereta zdravstvenog osiguranja nezaposlenih osoba, sasvim sigurno bi došlo do rasterećenja biroa, a time bi se otvorio prostor za rad na osnovnoj funkciji biroa, tj. posredovanja u zapošljavanju.

Članom 31.stav 2. i 3. Zakona određeno je da se penzijsko – invalidsko osiguranje osigurava nezaposlenoj osobi kojoj nedostaju tri godine do sticanja uvjeta za starosnu penziju, u skladu sa zakonom o penzijsko-invalidskom osiguranju. U toku 2016. godine biro za zapošljavanje je podnio 10 zahtjeva dokupa staža radi sticanja uslova za odlazak u penziju, a odobreno je za dokup 5 zahtjeva.

Program poticajnih mjera za zapošljavanje

U protekloj 2016. godini raspisano je nekoliko javnih poticaja za zapošljavanje n/o. Ostvarujući saradnju sa Udruženjem privrednika, uspjeli smo informisati i animirati veliki broj poslodavaca kako bi se prijavili i koristili sredstva sufinansiranja zapošljavanja n/o.

U tabeli 5 su pokazatelji navedenog.

Tabela 5.

Naziv programa tržišta rada	Broj uposlenih osoba po programu/broj poslodavaca	Napomene
Program sufinansiranja zapošljavanja u oblasti poljoprivrede u 2015/2016 godini zapošljavanje/samozapošljavanje	2 n/o kod 2 poslodavca	Program u toku
Program „Prilika za sve“ 2016	41 n/o kod 22 poslodavca	Program u toku
Program „Vaučeri za posao“	3n/o kod 1 poslodavca	Program u toku
Program pripreme za rad kroz obuku, stručno osposobljavanje i usavršavanje 2016-Obukom do zaposlenja	19 n/o kod 1 poslodavca	Program u toku
Program zapošljavanje mladih osoba bez radnog iskustva i samozapošljavanja Vlade FBiH	37 n/o kod 30 poslodavca	Program u toku
Program zapošljavanja sufinans.zapošljavanja VSS (100) i SSS (100) pripravnika	4 n/o kod 4 poslodavaca	Program u toku

Rad na crno

Za praćenje rada „na crno“ nadležna je Kantonalna uprava za inspeksijske poslove ZE- DO kantona koja svoje aktivnosti provodi po operativnom planu posjeta općinama ZE- DO kantona. Nakon izvršenih kontrola u preduzećima i drugim ustanovama inspekcija pismeno obavještava putem Službe Biro za zapošljavanje radi poduzimanja aktivnosti za brisanje sa evidencije nezaposlenih osoba pronađenih u radu „na crno“, a shodno članu 3.stav3. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba(Sl.novine FBiH“ .broj 41/01 i 22/05).

Siva ekonomija je prateći oblik sivog tržišta koja u svoje elemente uključuje nezakonite vidove poslovanja firmi. Sa stanovišta politike zapošljavanja, siva ekonomija ostavlja ozbiljne posljedice na radno sposobno stanovništvo koje se ne zapošljava i tako ogroman kapital uložen u njihovo obrazovanje propada. Angažiranje radnika suprotno zakonu tzv.rad „na crno“, prisutan je kao pojava u svim zemljama svijeta, a kod nas ovakav vid rada ima posebnu težinu i ostavlja dugoročne posljedice.

Iako nadležne inspekcije svake godine planiraju obračun sa sivim tržištem rada tom problemu se još ni izbliza nije stalo u kraj. Rad „na crno“ i dalje je u veliko mjeri prisutan a osnovni razlozi za to su preniske kazne za poslodavce koji ne prijavljuju svoje radnike, vrlo

rijetke kontrole, a posebno interesantno što se dešava je da inspektori progledaju kroz prste pojedinim poslodavcima. Rad „na crno“ je izražen u svim granama privrede a posebno u građevinarstvu i ugostiteljstvu. Pored ostvarene dobre saradnje Službe za zapošljavanje ZE-DO kantona i Kantonalne uprave za inspekcijske poslove, rezultatima prilikom kontrola rada „na crno“ u 2016. godini ne može se biti ni približno zadovoljno.

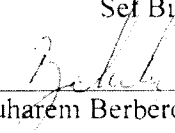
U toku 2016. godine na području općine Tešanj prema izvještajima koji su dostavljeni od strane Kantonalne inspekcije poslove ZE-DO kantona izvršeno je 53 kontrole u:

- ukupno izvršenih kontrola kod pravnih lica -----23
- ukupno izvršenih kontrola kod SUR-----23
- ukupno izvršenih kontrola u STR----- 4
- ukupno izvršenih kontrola u SZR-----3.

Kontrolama Kantonalne inspekcije na području općine Tešanj ukupno je pronađeno 105 osoba u „radu na crno“, dok je iz evidencija biroa brisano 11 nezaposlenih osoba.

Biro za zapošljavanje je u sklopu svojih redovnih radnih aktivnosti u toku 2016. godine vršio stalne preventivne mjere u cilju sprečavanja rada „na crno“, i to u vidu pojačanih kontrola i provjera uz primjenu različitih preventivnih mjera kao što su: pozivanje na vanredno javljanje, uzimanje izjava od nezaposlenih osoba, provjera statusa n/o u ambasadama itd.

Šef Biroa

Muharem Berberović, dipl pravnik

Dostavljeno:

1. Općinsko vijeće
2. Arhiva